

Миронова Юлія Юріївна
кандидат економічних наук, доцент,
Свириденко Валерія Олександрівна, Гавриленко Анастасія Сергіївна,
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

ПРОБЛЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТОВІРНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Створення інформаційної інфраструктури ринкового середовища у розвинених країнах світу здійснюється за безпосередньої участі держави. Однією з головних частин такої інфраструктури є бухгалтерський облік, який є інформаційною системою діяльності суб'єктів господарювання. Через регламентацію методологічних засад бухгалтерського обліку та фінансової звітності зазначених суб'єктів держава встановлює змістовні аспекти інформаційної інфраструктури національної економіки.

Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку визначають достовірність інформації як відсутність у ній помилок і перекручень, що здатні вплинути на прийняття рішення користувачів звітності. Згідно з Міжнародними стандартами фінансової звітності інформація є достовірною, якщо їй притаманні ознаки повноти, нейтральності, обачності, превалювання сутності над формою та правдивого відображення фінансового стану і результатів діяльності [1].

В системі обліку достовірність – це вимога до бухгалтерської звітності, яка полягає в тому, що звітність повинна представляти й повне уявлення про майновий та фінансовий стан підприємства, а також про фінансові результати його діяльності.

У бухгалтерському обліку достовірність можна визначати з двох позицій:

1. Достовірною є бухгалтерська звітність, сформована і складена за правилами, встановленими нормативними або іншими регулюючими облік документами.
2. Достовірною є бухгалтерська звітність, яка містить надійні, обґрунтовані дані, характеризується відсутністю помилок та може бути правильно сприйнятою користувачами.

Тому виділяють два підходи до розуміння достовірності фінансової звітності: перший підхід є нормативно-регульованим, а другий-передбачає відповідність фінансової звітності фактичному стану господарської діяльності за допомогою вільного вираження професійної думки бухгалтера при складанні фінансової звітності. Перший підхід переважає в країнах континентальної моделі обліку, що характеризуються жорстким нормативним регулюванням бухгалтерського обліку та фінансової звітності, викликає високий ступінь довіри користувачів, проте недоліком є те, що нормативні акти не завжди можуть охопити всі аспекти господарської діяльності. Другий підхід характерний англо-американській моделі обліку і застосовується при формуванні звітності за МСФЗ. Цей підхід дає змогу в більшій мірі представити стан підприємства, проте знижує можливість перевірки даних обліку і звітності [2].

В умовах, коли система ведення бухгалтерського обліку вдосконалюється, а нормативно-правова база зазнає постійних змін досить проблематичним є забезпечення достовірності фінансової звітності та подання її суб'єктами господарювання для відповідних користувачів.

Відхилення (викривлення), які фіксуються на практиці при оцінці фінансової звітності, можна розділити на суттєві відхилення, несуттєві відхилення, відхилення, що мають навмисний характер та відхилення, що мають ненавмисний характер.

Варто виділити найбільш поширені фактори, які призводять до викривлення інформації про фінансовий стан та результати діяльності суб'єкта господарювання:

1) суб'єктивні фактори, які характеризуються недостатньою кваліфікацією працівників, халатним відношенням до складання звітності, неточністю під час збирання і обробки даних, відсутністю документування господарських операцій, веденням обліку та звітності у невідповідності з нормативно-правовими вимогами, свідомим викривленням даних;

2) об'єктивні фактори, до яких належать множинність оцінок, варіативність розрахункових алгоритмів [1].

Серед суб'єктивних факторів, в їх причинно-наслідковому зв'язку, можна виділити такі, які зумовлені ненавмисними діями та фактори, котрі мають навмисний характер та в міжнародній термінології ідентифікуються як шахрайство, яке є найбільш поширеним серед згаданих вище факторів. Недобросовісні суб'єкти господарювання в тому числі підприємства з багатомільйонним товарним оборотом вдаються до таких неправомірних заходів з метою приховування своїх реальних доходів, майна, оборотів з реалізації товарів (робіт, послуг), операцій з постачання товарів (робіт, послуг) для зменшення податкових зобов'язань. Внаслідок таких неправомірних дій держава зазнає значних економічних збитків від недоотриманих податкових надходжень до бюджету.

При цьому важливо вказати на роль у формуванні достовірної фінансової звітності таких умов, як вчинені злочини, спрямовані на юридичну особу, до яких відносять крадіжку, шахрайство, привласнення і розтрату.

Крадіжка може бути здійснена особою, яка не є співробітником підприємства, або особою, яка несе матеріальну (повну або обмежену) відповідальність за привласнені цінності. Крім привласнення матеріальних цінностей крадіжка включає й дії з приховування слідів злочину. На достовірність інформації фінансової звітності прямо впливають тільки факти навмисного приховування слідів злочину, коли фактичні (реальні) дані замінюються фіктивними, підробленими.

У випадку привласнення та розтрат матеріальних цінностей, які здійснюються працівниками підприємства або його контрагентами, можливість приховування таких дій визначає певний рівень впливу на достовірність фінансової інформації.

Шахрайство може здійснюватись як особами, що є в штаті підприємства, так і сторонніми особами. Шахрайство засноване на обмані або зловживанні довірою, тому ймовірність дій з приховування злочину досить велика. Причому, дії з приховування слідів злочину, як правило, плануються заздалегідь, шахрайство практично завжди буде впливати на показники фінансової звітності. Розглянуті злочини можуть бути направлені як на грошові кошти, так і на інші активи [2].

Отже, забезпечення достовірності фінансової звітності вбачається в сукупності ефективних заходів, реалізація яких зумовить вирішення вказаної проблеми в діяльності суб'єктів господарювання і потребуватиме тісної співпраці останніх з відповідними органами державної влади. Достовірною фінансова звітність може бути тільки при умові, що звіти складено на основі інформації бухгалтерського обліку та перевірені згідно із системою внутрішнього контролю.

Література

1. Вигівська І. М. Поняття достовірності фінансової звітності та фактори впливу при її визначенні / І. М. Вигівська, М. І. Скрипник, О. О. Григоревська. // Вісник ЖДТУ. – 2017. – №79. – С. 11–14.

2. Рабошук А. В. Проблеми забезпечення достовірності фінансової звітності Електронний ресурс [Режим доступу]: file:///C:/Documents%20and%20Settings/JULIA/D0%9C%D0%BE%D0%B8%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/ecnof_2012_9(3)__17%20(1).pdf.